

4 PRINCIPER FÖR SMÅBARNSPEDAGOGISK VERKSAMHET

Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska präglas av ett helhetsskapande angreppssätt. Målet är att främja barnens lärande och välbefinnande samt mångsidiga kompetens. Barnens spontana verksamhet, personalens och barnens gemensamma idéer till verksamhet och verksamhet som planerats av personalen ska komplettera varandra. Den pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken ska genomsyra den helhet som består av fostran, undervisning och vård.

Referensram för den pedagogiska verksamheten:

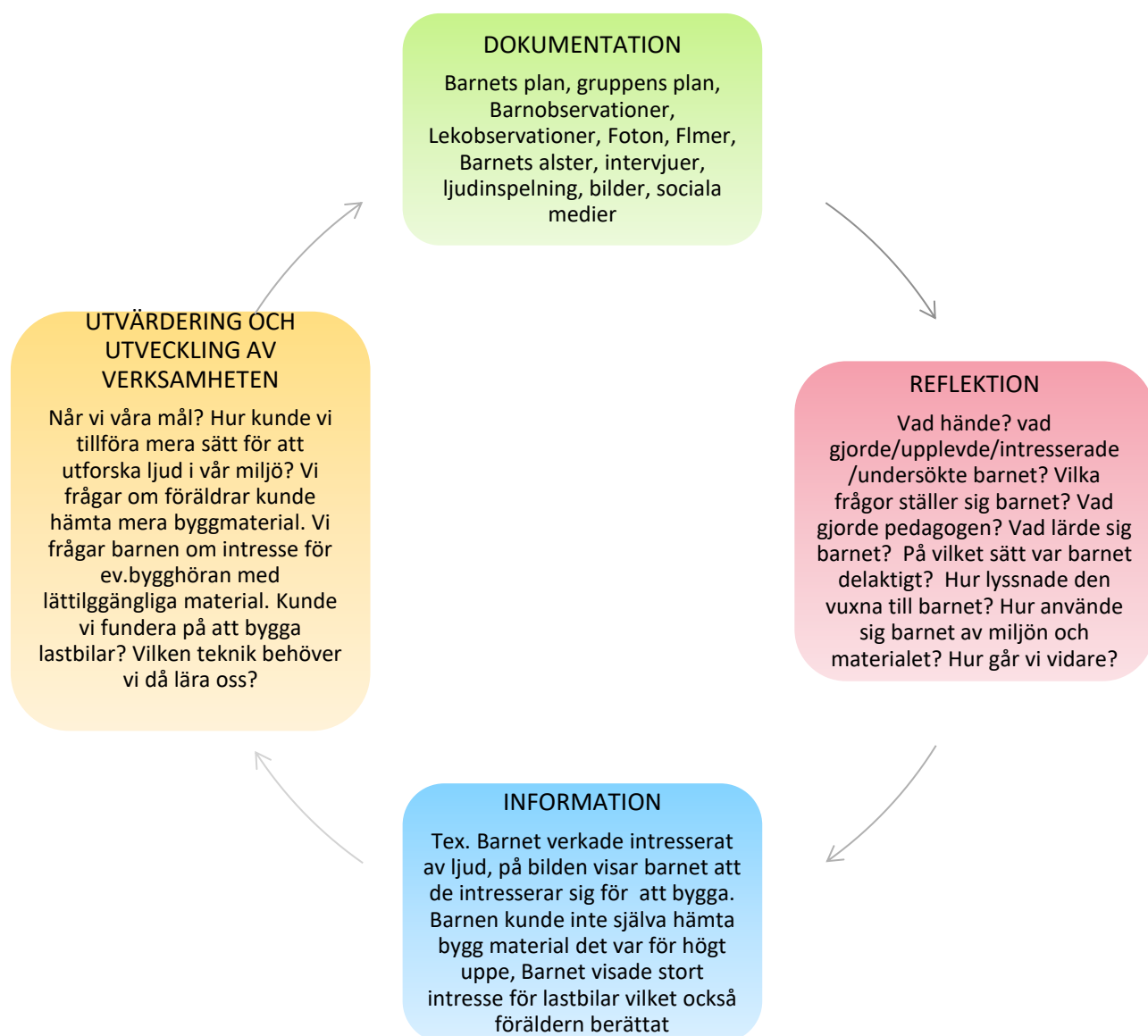

En målinriktad verksamhet utgår från värdegrunden, synen på lärandet, verksamhetskulturen, mångsidiga lärmiljöer, samarbete och arbetssätt. Barnens intressen och behov samt viktiga aspekter som anknyter till barnens uppväxtmiljö ska utgöra utgångspunkter för planeringen av verksamheten. En annan utgångspunkt är de olika lärområdena.

4.1 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation används vid planering, genomförande, utvärdering och utveckling av den småbarnspedagogiska verksamheten. Att använda sig av pedagogisk dokumentation är en kontinuerlig process där observationer och dokument används för att skapa förståelse för den pedagogiska verksamheten, för barnets intressen och läroprocesser. Pedagogisk dokumentation synliggör verksamheten och möjliggör att barnen och vårdnadshavarna kan delta i utvärderingen, planeringen och utvecklingen av verksamheten.

Processen vid pedagogisk dokumentation:

Som grund för pedagogisk dokumentation används dokumentation i form av; Barnets individuella plan, gruppens plan, barnets alster, barnobservationer, lek observationer, fotografier, filmer, ljudinspelning m.m. Dokumentationen blir pedagogisk och fungerar som ett verktyg för synliggörande och utvecklande av verksamheten när pedagogerna reflekterar och tolkar dokumentationen och använder den för att utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten.

Syftet med pedagogisk dokumentation är att förverkliga småbarnspedagogisk verksamhet utifrån barnen. Den information och förståelse som som dokumentationen bidrar till ska användas till exempel för att arbetssätten, lärmiljöerna, verksamhetens mål, metoderna och innehållet ska kunna anpassas enligt barnens intressen och behov.

4.2 Mångsidiga arbetssätt

Småbarnspedagogikens uppdrag och mål samt barnens ålder, behov, förutsättningar och intressen ska styra valet av arbetssätt. Barn lär sig naturligt genom aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet. Exempel på detta är spontan och ledd lek, utforskande, skapande, fysisk aktivitet och att uppleva och uttrycka konst. Också informations- och kommunikationsteknik ska utnyttjas i verksamheten. Arbetssätten ska vara mångsidiga och de ska vara både verktyg och föremål för lärandet. Därför är det viktigt att personalen handleder barnen att pröva och använda olika arbetssätt både i mindre och större grupper och självständigt. Barnen ska uppmuntras att fråga och fundera samt att dra slutsatser och lösa problem tillsammans.

Personalen förutsätts ha yrkeskompetens och sensitivitet att uppfatta pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär bland annat förmåga att lägga märke till barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Yngre barns initiativ är ofta kroppsliga och non-verbala, vilket förutsätter sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen.

Barnen ska delta i planeringen och valet av arbetssätt enligt sina förutsättningar. De ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och hela kroppen och att pröva olika arbetssätt. En variation av arbetssätt ger barn i olika åldrar och barn som lär sig på olika sätt möjlighet att uppleva att de lyckas. Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer. Personalens och barnens kompetens ska tas till vara då man använder sig av olika arbetssätt och då man tillsammans prövar och utvecklar nya arbetssätt. (s. 38) Leken genomsyrar alla arbetssätt men även leken i sig är viktig för barnet.

4.3 Leken

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Leken har en central roll inom den småbarnspedagogiska verksamheten i Raseborg. Varje barn har rätt att utgående från sina egna förutsättningar och förmågor leka och delta i gemensam lek. Personalen har medvetenhet om lekens betydelse och skapar förutsättningar för självstyrd och ledd lek för varje barn i verksamheten. I den småbarnspedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp olika lekvärldar ute och inne.

Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför eller genom att själv delta i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stödjer

4.4 Lärområden

Lärområdena beskriver den pedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnen har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Lärområdena ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från barnens intressen och kompetens. Lärområdena är indelade i fem helheter:

1. Språkens rika värld
2. Mina många uttrycksformer
3. Jag och vår gemenskap
4. Jag utforskar min omgivning
5. Jag växer, rör på mig och utvecklas.

En helhetsskapande pedagogisk verksamhet gör det möjligt att granska och undersöka olika företeelser och fenomen i ett brett perspektiv. Den centrala utgångspunkten för verksamheten är barnens frågor och intressen. Teman kan till exempel växa fram i samband med lekar, sagor, utflykter eller i spontana kommunikationssituationer mellan barnen och personalen samt i kommunikationen barnen emellan. Det är på personalens ansvar att hitta sätt att synliggöra barnens önskningar, tankar och intresseområden samt att beakta dessa i planeringen och förverkligandet av verksamheten. Det sätt på vilket målen för lärområdena förverkligas varierar beroende på temat, situationen och hur barnen lär sig. Personalen ansvarar för att den pedagogiska verksamheten främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

4.4.1. Språkens rika värld

Tvåspråkigheten i Raseborg ses som en resurs som stöds och utvecklas i alla daghemsgrupper.

1. Språkens rika värld

Uppdrag: Att stödja utvecklingen av barnens språkliga kunskaper och färdigheter samt deras språkliga identiteter. Intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer stärks.

Allmänna mål:

- stöda barnets kommunikativa färdigheter utgående från barnets utveckling, förutsättningar och förmåga
- stöda barnets språkförståelse
- utveckla barnets muntliga språkfärdighet
- stärka förmågan att anpassa språket i olika situationer
- stöda barnens verbala minne och ordförråd
- öka språklig medvetenhet
- öka intresse för talat och skrivet språk och småningom för läsande och skrivande

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- erbjuder en mångfald av språkliga modeller, använder ett rikt och korrekt språk
- verbaliserar den dagliga verksamheten (t.ex. känslor, föremål, handlingar)
- bemöter barnen sensitivt i såväl verbal som non-verbal kommunikation
- gör barnen bekanta med barnlitteratur, sagor, ramsor, sånglekar
- tar del av barnens intressen och upplevelser, lyssnar aktivt, bekräftar och berikar språkligt det barnen berättar
- skapar möjligheter och rutiner som lockar till växelverkan och berättande i små grupper
- dokumenterar barnens alster (berättelser, kommunikation mm.)
- lockar och uppmuntrar till och ger tid för barnens berättelser, förklaringar och diskussioner
- stöder barnen i att utveckla förmågan att skilja på talat och skrivet språk
- gör barnen bekanta med olika visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter
- läser högt för barnen och använder böcker pedagogiskt, språkmedvetet och målinriktat
- uppmuntrar barnen att lekskriva och lekläsa
- använder bilder, föremål och tecken som stöd för kommunikationen samt uppmuntrar barnen att kommunicera på olika sätt.
- fäster uppmärksamhet vid och berikar den språkliga lärmiljön (olika arrangemang för att påverka gruppens ljudmässiga miljö, bilderböckerna lockande framlagda på barnens nivå, lugna läshörnor, bilder och foton som lockar till diskussion, skrivna texter, ord och bokstäver synliga på barnens nivå)

4.4.2. Mina många uttrycksformer

I Raseborg finns ett mångsidigt konst- och kulturutbud som upprätthålls av kommunen, organisationer och föreningar. I samarbete med dessa kan utbudet utnyttjas inom den småbarnspedagogiska verksamheten, t.ex. samarbetet med biblioteket kring kulturstigen.

2. Mina många uttrycksformer

Uppdrag: Att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnens musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga och låta barnen bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter.

Almänna mål:

- stärka barnens positiva självbild
- ge utrymme för barnens kreativitet
- se och uppleva konst på ett mångsidigt sätt
- stärka barnens färdigheter att uttrycka sig på olika sätt
- ge barnen musikaliska upplevelser, stärka intresse och förhållande till musik
- utveckla barns förhållande till bildkonst, annan visuell konst och kulturarvet

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- inspirerar barnen till att använda alla sinnen
- stöder barnen i att uttrycka känslor och tankar via olika konstformer
- tar vara på kulturutbudet i närmiljön
- gör barnen bekanta med mångsidiga redskap, material och tekniker
- skapar estetiska och inspirerande lärmiljöer
- uppmuntrar barnen till ett undersökande och forskande angreppssätt
- lyssnar på, upplever och skapar musik tillsammans med barnen, t.ex. genom att sjunga, spela på instrument, röra sig till musik, lyssna på rytmer
- uppmuntrar till musikframföranden
- tolkar, skapar och analyserar bilder och skulpturer tillsammans med barnen, t.ex. genom att handleda i användningen av olika tekniker och deras kombinationer, måla, rita, bygga, modellera
- analyserar tillsammans med barnen konstverk, medieinnehåll, föremål, natur, byggnader
- gör barnen bekanta med hantverkstraditioner, t.ex. genom att bygga, sy, snickra
- gör barnen bekanta med barnlitteratur, ordkonst, teater, drama, dans, lek
- skapar mediepresentationer tillsammans med barnen

4.4.3. Jag och vår gemenskap

Barnen i Raseborg lever i mycket olika miljöer, allt från landsbygdens bysamhällen till städernas kärncentrum. Genom att barnet deltar i småbarnspedagogiken i sin egen näromgivning och blir som aktiv deltagare i verksamheten en del av en egen gemenskap, växer också förståelsen för mångfalden i världen

3. Jag och vår gemenskap

Uppdrag: Att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media.

Almänna mål:

- stödja barnens förmåga till etiskt tänkande
- främja ömsesidig respekt och förståelse för olika åskådningar
- leva sig in i historiska händelser och situationer
- lära sig förstå att människor är olika men lika värda
- utveckla barnens färdigheter i käll- och mediekritik
- mediefostran

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- stöder barnen i att bearbeta och diskutera på olika sätt etiska teman som t.ex.: vänskap, rätt och fel, rättvisa i vardagliga situationer
- skapar tillsammans med barnen gemensamma regler för gruppen
- gör barnen bekanta med de åskådningar och traditioner som är representerade i barngruppen
- diskuterar och undersöker tillsammans med barnen mångfalden i närmiljön, t.ex. : via gäster, besök, evenemang, olika yrken
- planerar och firar tillsammans med barnen årstids- och andra fester
- gör barnen bekanta med sin egen och familjens historia i samarbete med vårdnadshavare, mor-och farföräldrar
- bekantar sig tillsammans med barnen med olika medier och uppmuntrar dem att pröva på att producera medieinnehåll, t.ex.: sagor, musik, bildkonst, lek, drama

4.4.4. Jag utforskar min omgivning

I Raseborg fostras barnen till ansvarskännande aktörer i naturen och omgivningen genom små handlingar. Varje barngrupp gör upp sin egen plan för en hållbar utveckling. Intresset för matematisk och naturvetenskaplig problemlösning väcks redan i grupperna för 1-3-åringar.

4. Jag utforskar min omgivning

Uppdrag: Att ge barnen färdigheter att iaktta, strukturera och förstå sin omgivning – matematiskt tänkande, miljö- och teknologifostran

Allmänna mål:

- stödja utvecklingen av barns matematiska tänkande, t.ex. taluppfattning, uppfattning om tid och rum
- stärka en positiv inställning till matematik
- stärka barnens förhållande till naturen, lära barn att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda till att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil
- skapa förutsättningar för barnet att komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- hjälper barnen att stifta bekantskap med matematik och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt
- uppmuntrar barnen att klassificera, jämföra, rangordna saker, hitta och skapa lagbundenheter
- stöder barnen i att se och räkna upp talföljder med hjälp av rim och ramsor
- ordnar möjligheter för och uppmuntrar barnen att mäta och öva plats- och jämförelsebegrepp med rörelselekar, genom att rita, med hjälp av redskap
- stärker barnens geometriska tänkande genom att bygga, pyssla, modellera
- funderar tillsammans med barnen kring tidsbegrepp genom att iaktta årstider och dygnets tider
- upptäcker och beskriver tillsammans med barnen matematik i vardagliga situationer och i lärmiljöerna
- inspirerar till problemlösning
- lär sig i miljön, om miljön, att agera för miljön tillsammans med barnen genom utflykter, diskussion, undersöka och iaktta naturfenomen, känna igen olika växt- och djurarter
- upptäcker tillsammans med barnen teknik i omgivningen och hitta egna kreativa lösningar genom att bygga med leksaker, material, experiment
- bekantar sig tillsammans med barnen med hur digitala verktyg fungerar
- stärker barnens förhållande till naturen och den byggda miljön
- uppmuntrar barnen att bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt
- lär barnen en hållbar livsstil och dess påverkan på miljön

4.4.5 Jag växer, rör på mig och utvecklas

I Raseborg fäster man särskild vikt vid att förverkliga motionsrekommendationerna för barn. I varje daghem uppgörs en årsplan för gymnastik och rörelse. Därtill utses en motionsansvarig vars uppgift är att följa med förverkligandet av årsplanen samt att tillsammans med andra utveckla motionsverksamheten t.ex. genom förslag till anskaffningar och genom samarbete med stadens idrottsverksamhet.

5. Jag växer, rör på mig och utvecklas

Uppdrag: Tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet

Almänna mål:

- Inspirera och möjliggöra för barnen att röra på sig på många olika sätt under alla olika årstider, beakta årstidstypiska rörelseformer
- Regelbunden, barncentrerad mångsidig målinriktad fysisk fostran
- känna glädje över att röra på sig
- i samarbete med vårdnadshavare uppmuntra till rörelse också på fritiden
- matfostran
- ett positivt förhållningssätt till hälsosam livsstil
- stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa, trygghet och säkerhet
- utveckla barnens grundmotoriska färdigheter, kroppskänedom och kroppskontroll och förmåga att tänka på sin hälsa, trygghet och säkerhet

Innehåll och metoder/att utvärdera:

Personalen

- möjliggör utevistelse under alla årstider, lär ut och uppmuntrar barnen att leka traditionella gårdslekar
- bereder möjlighet för barnen att dagligen fritt röra på sig inne och ute
- garanterar en regelbunden barncentrerad mångsidig, målinriktad fysisk fostran, t.ex.: rörelse- och balansövningar, sago- och musikgymnastik
- fäster uppmärksamhet vid att redskap är trygga
- ser till att redskapen kan användas av barnen
- ordnar utflykter och aktivitet i olika utrymmen och varierande terräng
- förverkligar matfostran i enlighet med de nationella kostrekommendationerna (Terveystä ja iloa ruoasta, 2017)
- stöder barnens färdigheter i att sköta personlig hygien
- diskuterar med barnen om betydelsen av vila, lugn och ro
- lär och handleder barnen kring säkerhet och trygghet i olika lärmiljöer och dagliga aktiviteter
- lär och handleder barnen att röra sig i närtrafiken samt om regler och sätt att röra sig tryggt
- lär barnen be om och söka hjälp
- lär och handleder barnen i att känna igen sina egna, personliga gränser / personlig integritet

4.5. Precisering gällande språk och kultur

Småbarnspedagogiken är en del av ett kulturellt föränderligt och mångfacetterat samhälle. Den kulturella mångfalden ses som en resurs. I samarbete med andra ser man rätten till sitt eget språk, sin kultur, sin tro och sin åskådning som en grundläggande rättighet. Inom småbarnspedagogiken värdesätts och utnyttjas den finländska kulturtraditionen och nationalspråken och den kulturella, språkliga och åskådliga mångfalden inom gruppen och omgivningen. Detta förutsätter att personalen har kunskap om olika kulturer och åskådningar samt förmåga att se och förstå saker ur olika synvinklar och att sätta sig in i andras situation.

De upplevelser, de färdigheter och den kunskap om sitt kulturarv som barnen fått inom småbarnspedagogiken stärker deras förmåga att tillägna sig, utnyttja och förändra kulturen. Till exempel lekar, matsituationer och fester erbjuder tillfällen att dela upplevelser från olika traditioner och sedvänjor. Personalen läser mångsidig barnlitteratur så att varje barn får möjlighet att känna igen sig i bokens innehåll och personer, vad gäller såväl kön, etnisk bakgrund, religion, samhällsklass, funktionsförmåga som familjekonstellation. Barnen stöds i att skapa ett positivt förhållningssätt till mångfalden i omgivningen. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling där målsättningen är att stärka den kulturella identiteten och öka kännedomen om och respekten för andra kulturer.

En hållbar kultur är en kultur som inte har stannat upp utan som lever och förändras i växelverkan med människor och med omgivningen. I en hållbar kultur godkänns människors olikheter och respekteras vars och ens grundläggande fri- och rättigheter. En kulturellt hållbar utveckling vårdar de regionala särdragen, främjar mänskors och regioners välmående och möjliggör bevarandet och utvecklingen av olika kulturer.

I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stöder barnens utveckling i en mångkulturell värld. Personalen behöver vara medveten om att de fungerar som språkliga modeller för barnen och därmed fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen uppmuntrar barnen till att använda språk mångsidigt. Barnens språkliga utgångsläge uppmärksammas och de får tid och tillfällen till varierande språkbruk. Barnens egna språk värdesätts och barnen ges möjlighet att använda dem.

Inom småbarnspedagogiken i Raseborg skapar personalen en kommunikationsatmosfär där varje barn tryggt kan uttrycka sina åsikter och där varje individs kultur värdesätts. För att garantera barnens delaktighet bör man försäkra sig om att varje barn får en möjlighet att bli förstörd och att förstå det som sker i runt omkring. Personalen skapar medvetet tillfällen och rutiner som erbjuder möjligheter till dialog, berättande och sagoläsning i mindre grupper. Som stöd för kommunikationen använder personalen gester, ansiktsuttryck, kroppsspråk, föremål, bilder och/eller ritprat.

I Raseborg fungerar SpråKi-nätverket (Språk-Kielet) där målsättningen är att utveckla och stöda ett språk- och kulturmedvetet småbarnspedagogiskt arbete. Som ett arbetsredskap för personalen finns

en elektronisk SpråKi-hemsida där man har samlat material som personalen kan använda som stöd i sitt arbete. SpråKi har sin egen styrgrupp.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska småbarnspedagogikens mål, innehåll och metoder. Personalen ska diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna.

Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavarna för att garantera ömsesidig förståelse.

4.5.1. Två- och flerspråkighet i Raseborg

Två- och flerspråkigheten ses i Raseborg som en rikedom. Målet är att hos alla barn väcka intresse och en positiv attityd till språk och inläring av dem samt att bekräfta barns språkliga identitet.

Det finns barn i den småbarnspedagogiska verksamheten som har både svenska och finska som hemspråk. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnen uppmuntras att använda dem.

Inom småbarnspedagogiken värdesätter man områdets tvåspråkighet och de olika språkgruppernas seder och traditioner. Stadens officiella språk, svenska och finska, uppmärksammas i vardagen i småbarnspedagogiken såväl i planeringsskedet som i själva verksamheten, t.ex. genom sång och musik, ramsor och tal. Målsättningen är att väcka alla barns intresse och positiva attityd till de bägge inhemska språken samt att stärka de tvåspråkiga barnens språkliga identitet.

Barn med annat hemspråk, vars nivå på svenska/finska inte motsvarar hemspråkets, får inom småbarnspedagogiken i Raseborg undervisning i svenska/finska som andra språk. Undervisningen är målinriktad och baserar sig på regelbunden observation och utvärdering av varje barns språkliga färdigheter. Vid utvärderingen av de språkliga färdigheterna används gemensamt överenskomna metoder, såsom exempelvis observation och dokumentation av barnets språkliga färdigheter i olika situationer i vardagen. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska som andraspråk. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska eller finska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt.

Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för planeringen, förverkligandet, utvärderingen och den pedagogiska dokumentationen av S2-undervisningen i sin grupp. Läraren ansvarar också för samarbetet med vårdnadshavarna. Hela personalen deltar i förverkligandet av en språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik samt i förverkligandet av S2-undervisningen.

Personalen är medveten om modersmålets betydelse för barnets utveckling och lärande och stöder föräldrarna i deras uppgift att lära ut och stöda hemspråket. Språkutvecklingen gällande barnets hemspråk diskuteras tillsammans med föräldrarna då planen för barnets småbarnsfostran görs upp och utvärderas. Ansvaret för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål och kultur ligger i första hand hos vårdnadshavarna.

I barnets plan för småbarnsfostran antecknas de pedagogiska mål och metoder man med vårdnadshavarna kommit överens om för undervisningen i svenska/finska som andra språk.

I gruppens plan antecknas de pedagogiska målen och metoderna för barnens språkfostran. Då småbarnspedagogikens lärmiljöer planeras beaktas alla barns språk och kultur. I planeringen beaktas bl.a. barnens vårdnadshavare, personal som pratar samma språk, bibliotekstjänster och informations- och kommunikationsteknik.

Inom småbarnspedagogiken i Raseborg arbetar en språk- och kulturlärare som både handleder och konsulterar personalen kring ärenden angående barn med flera hemspråk och kulturer samt deltar vid behov i ledd verksamhet med barnen.

Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ses som någonting som på ett positivt sätt berikar gemenskapen. I en språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik knyts språk, kulturer och åskådningar samman till en del av den småbarnspedagogiska helheten.

4.6 Språkbad

I Raseborgs stad ordnas språkbad på finska och svenska i en del av stadens daghem. Språkbadet inleds vid 3-4 års ålder och pågår tills barnet börjar förskolan på kommande skolspråk. Språkbadsdaghemmets förskola erbjuder de barn som gått i språkbadet en veckotimme i språkbadsspråket under förskoleåret.

5. STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE

Stöd för utveckling och lärande är en del av verksamheten inom småbarnspedagogiken och riktar sig till alla de barn som är i behov av stöd. Inom småbarnspedagogiken ska man identifiera barnets behov av stöd och ordna det på ett ändamålsenligt sätt då behov av stöd uppstår. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt kan man förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Småbarnspedagogiken ska genomföras enligt principen om inkludering.

Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd för utveckling och lärande. Stödet av växande och lärande innebär att ordna verksamheten så att den beaktar förutsättningar, behov, förmågor och intressen både hos enskilda barn och hos hela barngruppen. Varje barn ska ha möjlighet att utgående från sina egna förutsättningar få uppleva framgång i lärandet, utvecklas som en lärande individ och växa och bildas som människa. Utveckling och lärande ses som en fortlöpande process där tidigare inlärd kunskap ligger till grund för ny kunskap. Delaktighet, uppmuntran, känsla av att lyckas, stöd och stimulans främjar lärandet och barnets trivsel.

Målen med stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Barnets behov av stöd, förverkligande av stöd och utvärdering av stöd sker i samråd med barnet och barnets föräldrar/vårdnadshavare. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.¹

Inom småbarnspedagogiken ska barnets utveckling och lärande stödjas på ett sätt som motsvarar barnets behov. För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och då barnet börjar i förskoleundervisningen. Inom Raseborgs småbarnspedagogik används modell för trestegsstöd.

5.1. Trestegsstöd

Stöd för barnets växande och lärande inom småbarnspedagogiken i Raseborg anordnas enligt trestegsmodell som allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Rätt stödform fastställs beroende på stödbehovets art och omfattning. För att kunna upptäcka stödbehovet ska barnets möjlighet till utveckling och inläring utvärderas kontinuerligt i den dagliga verksamheten. Barnets möjligheter till utveckling och inläring följs upp i samarbete med barnet och vårdnadshavarna och dokumenteras i barnets plan. Vid behov planeras och förverkligas stödet som ett mångprofessionellt samarbete. Uppmärksamhet fästs vid att i ett tidigt skede känna igen möjliga hinder eller svårigheter för barnets växande och lärande.

Det stöd som barnet får ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och ska ändra enligt barnets behov. För att trygga barnets utveckling och inläring är det viktigt att stödet ges i rätt tid och på rätt nivå

---

¹ Lag om småbarnspedagogik 3, 4, 40 och 41 §

så länge som barnet har behov av stödet. Vid förverkligandet av de olika stödformerna rör man sig endast från en nivå till en annan: från allmänt stöd till intensifierat stöd, från intensifierat stöd till särskilt stöd och vice versa.

Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen så snabbt och på ett så tidigt stadium som möjligt. För att stödja barnets utveckling, lärande och välbefinnande ska man kontinuerligt observera, dokumentera och bedöma barnets behov av stöd och hur stödåtgärderna inverkar och räcker till. Den första åtgärden är att granska arbetssätten och lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån granskningen görs en bedömning av om en ändring av arbetssätten och lärmiljöerna kunde leda till bättre pedagogiska lösningar för barnet. Bedömningen och planeringen av stödet baserar sig på en tillräckligt mångprofessionell sakkunskap

Uppgifter som gäller ett barns behov av stöd, stödåtgärder och uppgifter om genomförandet av dem eller bedömningar av barnets personliga egenskaper är sekretessbelagda. Barnets individuella plan för småbarnspedagogik är sekretessbelagd. Trots sekretessbestämmelserna har en anordnare eller tillhandahållare av småbarnspedagogisk verksamhet rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för att ordna och tillhandahålla småbarnspedagogik för ett barn från barnets vårdnadshavare, myndigheter inom utbildningssektorn, myndigheter inom social- och hälsovården, andra som tillhandahåller tjänster inom småbarnspedagogik, socialvård och hälso- och sjukvård samt yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

De personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och de personer som deltar i utvärderingen av stödbehovet, stödåtgärderna eller deras genomförande har trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få och att till varandra och till dem som ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik lämna sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga för att anordna och tillhandahålla småbarnspedagogik och för att utvärdera stödet.²

5.1.2. Differentiering av verksamheten

Differentiering av verksamheten ingår i alla stödformer och är alltid det första personalen ser över när tecken på stödbehov hos ett barn uppkommer. Differentiering innebär att personalen ordnar verksamheten utgående från det enskilda barnets och gruppens behov. Detta innebär att man beaktar barnets individuella sätt att lära sig, motivation, utveckling, emotionella behov och intressen. Genom att differentiera verksamheten ges barnet lämpliga utmaningar och erfarenheter av att lyckas och möjlighet att utvecklas och lära sig utgående från sina egna styrkor. När

---

² Lag om småbarnspedagogik, 40-42 §

verksamheten differentierats och barnet ännu efter två- fyra veckor behöver mera stöd, diskuteras barnets stödbehov med vårdnadshavarna och barnet ges vid behov allmänt stöd.

Exempel på differentiering av verksamheten är:

- Att verksamhet utgår från barnets intressen, behov och styrkor
- Att barnets olika sätt att lära sig och uttrycka sig tas i beaktande ex. auditiva, kinestetiska, syn, rörelse
- Att samspelet mellan vuxna och barn är välfungerande. Att tänka på: När och hur lyssnar den vuxna på barnets åsikter och synpunkter?
- Att de dagliga rutinerna stöder barnet ex. tillräckligt med tid för övergångar, rutiner och verksamhet
- Att barnets delaktighet möjliggörs. Att tänka på: hur ges barn möjlighet att påverka sin egen vardag? Kan barnet välja mellan sätt att genomföra rutiner och verksamhet?
- Kompisrelationer och gruppstillhörighet främjas i vardagen Att tänka på: Hur skapas förutsättning för välfungerande relationer?
- Den pedagogiska miljön. Att tänka på: ljudnivå, akustiken, röst användning, utnyttjande av utrymmen för att exempelvis minska på köer, användning av stödtecken, användning av bilder i miljön, tillgängligt mångsidigt material/hjälpmedel
- Att verksamhetens art varierar: sittande, rörelse, lek
- Att smågruppsindelningens sammansättning förändras vid behov

5.1.3. Allmänt stöd

Det allmänna stödet baserar sig på barnets rätt att få handledning och stöd för växande och lärande utgående från sina egna förutsättningar. Fungerande daglig struktur och rutiner skapar ramarna för verksamheten. Konsultation av ambulering speciallärare smågruppsverksamhet och differentiering är centrala stödåtgärder inom det allmänna stödet. En positiv atmosfär där både barnen och personalen visar varandra hänsyn är viktiga.

Barn med annat modersmål vars svenska eller finska inte motsvarar modersmålsnivå erbjuds stöd för språkinläring inom det allmänna stödet. Svaga kunskaper i svenska eller finska utgör inte i sig tillräcklig grund för intensifierat stöd, utan erbjuds barnet vid behov.

I barnets plan för småbarnspedagogik antecknas plan för genomförandet av stödet. Barnets framsteg och eventuella behov av intensifierat och särskilt stöd följs upp regelbundet.

Det allmänna stödet utvärderas inom två månader från att stödet antecknats i barnets plan. Vid utvärdering avgörs ifall barnets stöd avslutas, om allmänna stöder fortsätter eller ifall barnet behöver mera stöd och överförs till intensifierat stöd. Inför övergång till intensifierat stöd görs en utvärdering av tidigare stöd och en pedagogisk plan som antecknas i barnets plan.

5.1.4. Intensifierat stöd

Då allmänt stöd är prövat och visat sig att inte stöda barnet tillräckligt för att tillgodogöra barnets växande och lärande, eller då barnet behöver regelbundet stöd eller flera former av stöd samtidigt ska barnet ges intensifierat stöd. Det intensifierade stödet är ett planerat, regelbundet och mera långsiktigt stöd än det allmänna stödet. Det intensifierade stödet planeras alltid individuellt för det enskilda barnet och innefattar specialpedagogiska metoder. Avsikten med det intensifierade stödet är att förebygga att barnets behov av stöd växer eller blir mångfasetterade. Kvaliteten och kvantiteten av stödet ska ordnas så att det motsvarar barnets utvecklingsnivå och individuella behov. Det intensifierade stödet planeras, genomförs och följs upp i samarbete med barnet, vårdnadshavare, personal, ambulerande lärare inom småbarnspedagogik och vid behov även i samarbete med andra sakkunniga. Det intensifierade stödet utvärderas regelbundet.

5.1.5. Särskilt stöd

Särskilt stöd ges då målen för tillväxt, utveckling och lärande inte nås trots andra former av stöd. Syftet med det särskilda stödet är att ge barnet ett övergripande och systematiskt stöd så att hen har likvärdiga möjligheter till växande och lärande enligt egna förutsättningar tillsammans med sina jämnåriga. Till särskilt stöd hör i första hand barn med gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen. Vid särskilt stöd har barnet utlåtande eller planer från mångprofessionella samarbetsparter. Stödet utvärderas regelbundet.

5.2. Tillvägagångssätt och ansvar i arbetet med barn i behov av stöd

När det uppkommer tecken på behov av stöd hos ett barn ses verksamheten över och differentieras. Situationen följs upp inom två-fyra veckor. Ifall barnets stödbehov kvarstår förs diskussion med vårdnadshavarna gällande sätt att stöda barnet och barnet får vid behov allmänt stöd. Stödmaterial för trestegsstöd kan användas.

1. Allmänt stöd

- Diskussion kring barnets stödbehov förs med vårdnadshavare
- Diskussion med speciallärare förs vid behov
- Plan för allmänt stöd uppgörs i samråd med vårdnadshavarna och antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Barnets stödform antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Efter att stödformen antecknats i barnets plan utvärderas stödet inom två månader, därefter utvärderas stödet regelbundet och avslutas ifall barnets stödbehov upphör

2. Intensifierat stöd

- Då allmänt stöd är otillräckligt görs en utvärdering av stödet och en pedagogisk bedömning
- Plan för intensifierat stöd uppgörs i samråd med vårdnadshavarna och plan för stödet antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Även andra mångprofessionella samarbetsparter kan delta vid behov
- Barnets stödform antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Stödet utvärderas regelbundet och avslutas ifall barnets stödbehov upphör

3. Särskilt stöd

- Till särskilt stöd hör i första hand barn med gravt handikapp, svår sjukdom, gravt försenad utveckling eller då behovet av stöd anknyter till den socioemotionella utvecklingen.
- Vid särskilt stöd har barnet utlåtande eller planer från mångprofessionella samarbetsparter
- Inför överföring till särskilt stöd kontaktas mångprofessionell samarbetspart som samarbetat med barnet
- Barnets stödform antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Stödet utvärderas regelbundet

Vid alla stödnivåer ingår vid behov samarbete med övriga mångprofessionella samarbetsparter. Sakkunniga inom social- och hälsovården ska vid behov delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av barnets stöd. På begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken ska de delta i bedömningen om bedömningen av stödbehovet kräver det.³

Barnets behov av stöd utvärderas alltid på nytt när barnet börjar i förskolan.

5.3.Uppgifter och ansvar i arbetet med barn i behov av stöd

5.3.1. Daghemsföreståndare

- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten och för trestegsstödsmodellens verkställande i verksamheten

---

³ Lag om småbarnspedagogik 23 §

- Ansvarar för att assistenterna får information om sina arbetsuppgifter samt för uppföljning av assistentresursen (enligt blankett för ändamålet)

5.3.2. Ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik

- Konsulterar och handleder personalen inom småbarnspedagogik
- Handleder assistenter i samråd med lärare inom småbarnspedagogik
- Fungerar som sakkunnig i specialpedagogiska ärenden, bistår med råd och anskaffning av hjälpmedel och material
- Observerar det enskilda barnet och barngruppen
- Deltar vid behov i uppgörande och utvärdering av barns planer för småbarnspedagogik
- Träffar enskilda barn och arbetar med dem enligt barnets behov och plan

5.3.3 Språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik

- Konsulterar och handleder personalen gällande språkinläring för barn/ barngrupper
- Fungerar som sakkunnig ärenden gällande språk- och kultur, bistår med råd och anskaffning av hjälpmedel och material
- Observerar det enskilda barnet och barngruppen
- Deltar vid behov i uppgörande och utvärdering av barns planer för småbarnspedagogik

5.3.4 Lärare inom småbarnspedagogik

- Huvudansvarig för uppgörande och utvärdering av barnets plan och barnets stöd inom småbarnspedagogiken
- Huvudansvarig för uppgörande av pedagogisk bedömning för barn inför behov av intensifierat stöd
- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i barngruppen och att det planerade stödet verkställs och utvärderas
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd
- Ansvarar för samarbetet med terapeuter och nätverk kring barn
- Har huvudansvar för pedagogisk utvärdering för särskilt stöd

5.3.5 Barnskötare inom småbarnspedagogik

- Följer och verkställer målmedvetet barnens planer för småbarnspedagogik i den dagliga verksamheten
- Använder sig av överenskomna metoder och hjälpmedel för att verkställa barnets behov av stöd i den dagliga verksamheten
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd

5.3.6 Assistenterna inom småbarnspedagogiken

- Deltar i uppgörandet, genomförandet och utvärdering av innehållet i barnets/barnens planer för småbarnspedagogik i samarbete med den övriga personalen
- Använder sig av överenskomna metoder och hjälpmedel för att verkställa barnets behov av stöd i den dagliga verksamheten
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnets/barnens utveckling i gruppen

5.3.7 Dagvårdsplanerare (familjedagvård)

- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten inom familjedagvården
- Ansvarar för kontakt till ambulerande speciallärare vid misstanke om stödbehov hos barn
- Ansvarar för att de planerade stödåtgärderna verkställs och utvärderas kontinuerligt
- Ansvarar för att planen för stöd antecknas och utvärderas i barnets plan för småbarnspedagogik
- Ansvarar för att inleda eventuell omplacering till daghem ifall barnets stödbehov så kräver

5.3.8 Familjedagvårdare

- Huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i barngruppen och att det planerade stödet verkställs och utvärderas
- Samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- Följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd
- Ansvarar för att vid misstanke om stödbehov hos barn kontakta dagvårdsplaneraren och ambulerande speciallärare

- Barn i behov av intensifierat stöd omplaceras i regel till småbarnspedagogisk verksamhet på daghem

5.4 Samarbete med barnet, vårdnadshavare och andra sakkunniga i samband med stöd

Samarbete med barnet och vårdnadshavare är viktigt inom småbarnspedagogiken och särskilt viktigt blir samarbetet då barnet har behov av stöd. Målen med stödet uppnås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Vårdnadshavaren kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavarna ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut, samt om sekretess relaterade frågor. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.

Det mångprofessionella samarbetet ska utgå från barnets bästa. Samarbetsparter kan vara t.ex. barnrådgivning, rådgivning och stöd i uppfostrings- och familjefrågor via familjecentret i Raseborg. Mångprofessionellt samarbete ska i första hand ordnas med vårdnadshavarnas samtycke men finns oro för ett barn är personalen skyldig att göra ett kontakttagande/barnskyddsanmälan till familjecentret. Från familjecentret kanaliseras stöd till barnet och eller familjen.

Småbarnspedagogisk verksamhet ordnas också inom den specialiserade sjukvården. Genom samarbete mellan småbarnspedagogiska tjänster och sjukhuset eller inrättningen i fråga ska kontinuiteten i småbarnspedagogiken säkerställas med hänsyn till barnets hälsa och kondition. Det är särskilt viktigt att barnet kan bibehålla trygga mänskliga relationer.

Svårt handikappade och sjuka barn kan behöva förlängd läroplikt. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare informeras i god tid av speciallärare inom småbarnspedagogik om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om beslut i anknytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

5.5 Arrangemang kring stödet inom småbarnspedagogiken

Handbok för trestegsstöd och stödmaterial för trestegsstöd kan tillämpas vid arbetet med stödformer för barn inom småbarnspedagogiken. Vid anskaffning av hjälpmedel konsulteras speciallärare inom småbarnspedagogik, språkliga tolkningstjänster koordineras av språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik.

Om personal, speciallärare/ språk- och kulturläraren eller föreståndare känner oro för den dagliga verksamheten kan de initiera användning av modellen för ingripande och pedagogisk handledning. Handledningen görs upp i samarbete med daghemsföreståndaren, specialläraren/ språk- och

kulturläraren och personalgruppen. För uppföljning av modellen ansvarar daghemsföreståndaren/ dagvårdsplaneraren.

5.5.1 Arbetsgrupp för stödet inom småbarnspedagogiken (Tuetun varhaiskasvatuksen työryhmä)

Specialdagvårdens arbetsgrupp består av chefen för småbarnspedagogik, två daghemsföreståndare och fem speciallärare inom småbarnspedagogik. Gruppen samlas regelbundet varannan månad och som sammankallare fungerar chefen för småbarnspedagogik.

Samarbetsgruppens uppgifter är:

- Att behandla och koordinera assistentärenden inom stadens småbarnspedagogik
- Att komma med förslag på alternativa stödformer för barngrupperna
- Att garantera ett jämlikt förfarande vid fördelning av assistentresursen
- Att utveckla trestegsstödet inom småbarnspedagogik

Ärenden kring stödbehov i daghemsgrupper förs till samarbetsgruppens kännedom av speciallärarna inom småbarnspedagogik i samråd med föreståndaren. Speciallärarna är också de som informerar daghemsföreståndare om samarbetsgruppens beslut.

5.5.2 Pedagogiskt ingripande och handledning

Modellen används vid situationer då någon part; personal, speciallärare/ språk- och kulturläraren eller daghemsföreståndaren känner oro för den dagliga verksamheten i en barngrupp. Gruppens behov av stöd kartläggs och dokumenteras varefter en plan för att utveckla och utvärdera verksamheten uppgörs. Syftet är att hjälpa teamet att utveckla den pedagogiska verksamheten så att den överensstämmer med målsättningarna i planen för småbarnspedagogik och stöder barnets utveckling och lärande. Planen görs skriftligt och utvärderingen planeras in regelbundet. Daghemsföreståndaren ansvarar för processen och uppföljningen av handledningen medan läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för verkställande av den gjorda planen.

6. UTVECKLING OCH UTVÄRDERING AV VERKSAMHETEN

Utvärderingen ska sporra till förbättring av verksamhetens kvalitet. Det primära målet med utvärderingen är att uppmuntra till att utveckla, till att utvecklas och till att försöka

Anordnaren av småbarnspedagogik ska enligt lag om småbarnspedagogik utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet. Utvärderingen av verksamheten ska genomföras på eget initiativ, systematiskt och regelbundet. Syftet med utvärderingen är att ta fram utvärderingsinformation om de småbarnspedagogiska tjänsterna i kommunen. På basen av utvärderingsinformationen utvecklas och förändras verksamheten, servicesystemet och servicenätverket för att kontinuerligt förbättra verksamheten.

Utvärderingen inom småbarnspedagogiken skiljer sig i vissa avseenden från utvärderingarna inom övriga utbildningssektorer. I utvärderingen bör man beakta särdragen hos det pedagogiska arbetet bland små barn: de lagar och dokument som styr småbarnspedagogiken fastställer inte mål för barnets lärande eller kunnande utan fokuserar på att styra småbarnspedagogiken så att barnen får stöd för sitt lärande, sin utveckling och sitt välbefinnande. Utvärderingen gäller personalens verksamhet. Utvärderingen lägger således vikt vid ett reflekterande arbetsgrepp och kritisk granskning av sin egen verksamhet. Man kan alltså betrakta utvärderingen av småbarnspedagogiken som ett verktyg för helhetsmässig utveckling och styrning av pedagogiken.⁴

Självvärderingen är en del av den kvalitetsledning som anordnarna och de privata serviceproducenterna av småbarnspedagogik ska bedriva, det vill säga den är en del av ledningssystemet och ett ledningsverktyg. Självvärderingen är en form av utvärdering genom vilken man tar fram information om verksamheten, verksamhetskulturen och de rådande värderingarna, främst för internt bruk inom organisationen för småbarnspedagogik.

6.1 Utvärderingen på lokal nivå

På lokal nivå utvärderas organiseringen av småbarnspedagogiken, de lokala planerna och genomförande av dem.

På lokal nivå genomförs utvärderingen genom att anordnarna och de privata serviceproducenterna samlar in och tar fram information om sina tjänster, behandlar utvärderingsinformationen, drar slutsatser utifrån informationen och till slut utvecklar och förändrar verksamheten. Syftet med detta

---

⁴ Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet, NCU s.27

är att utveckla verksamheten, servicesystemet, tjänsterna som helhet och servicenätverket för att säkerställa att verksamheten kontinuerligt förbättras.

I juni sammanställs verksamhetsårets utvärdering: föreståndarna sammanställer en helhetsbedömning enligt gemensamma riktlinjer, gruppernas utvärdering, föräldrars enkät, personalenkät, enkät gällande barnets början i dagvård.

Vårdnadshavarna och personalen erbjuds möjlighet att delta i en elektronisk utvärdering av småbarnspedagogiken inom mars månad.

6.2 Utvärderingen på den pedagogiska verksamhetens nivå

Med den pedagogiska verksamhetens nivå avses den småbarnspedagogik som genomförs i barngrupperna i alla verksamhetsformer. På den pedagogiska verksamhetens nivå ligger utvärderingens fokus på personalens verksamhet och den kvalitet på småbarnspedagogiken som barnet möter.

Med pedagogik inom småbarnspedagogiken avses en planmässig och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård och som kommer till uttryck i samspelet mellan personalen och barnen, i enhetens verksamhetskultur, i lärmiljöerna och i personalens professionella arbetsmetoder.

På den pedagogiska verksamhetens nivå genomförs utvärderingen huvudsakligen som självvärdering. Ett av syftena med självvärderingen är att hjälpa personalen att granska sin egen pedagogiska verksamhet utifrån de mål som styr småbarnspedagogiken

Målinriktad självvärdering kräver ett reflekterande arbetssätt, det vill säga förmåga att bli medveten om sitt eget sätt att arbeta och om utvecklingen av det. Detta innebär att personalen måste kunna motivera alla sina arbetsmetoder pedagogiskt och om nödvändigt göra förändringar i sitt arbete.

Pedagogiskt ledarskap är en förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen. Det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. På den pedagogiska verksamhetens nivå ansvarar daghemsföreståndaren för att värderingarna och målen i de styrande dokumenten förverkligas i form av pedagogiska tillvägagångssätt. Detta kräver att pedagogiken ska ledas och att goda arbetsförhållanden ska skapas och upprätthållas, att personalens yrkeskompetens och utbildning ska utnyttjas och att verksamheten ska organiseras på ett helhetsmässigt sätt.⁵

⁵ Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet, NCU s.25-26

Personalens arbetsvälmående utvärderas genom Raseborgs stads personalenkät en gång i året. Resultaten används för att förbättra och utveckla verksamheten.

Gruppvisa planer som uppgörs inom småbarnspedagogiken i Raseborg styr verkställande av gruppens målsättningar. Planen utvärderas kontinuerligt för att säkerställa den pedagogiska reflektionen och självvärderingen för att nå verksamhetens målsättning. Utvärderingen av gruppens plan är en kontinuerlig process med syfte att garantera verksamhetens kvalitet. Förutom den kontinuerliga utvärderingen som sker under team möten varannan vecka under verksamhetsåret utvärderas grupplanen under oktober/november, mars och i juni då hela verksamhetsåret utvärderas. Utvärderingen från ett verksamhetsår används som underlag för nästa års verksamhetsplanering.

De gruppvisa planerna godkänns och följs upp av daghemsföreståndaren, planerna är ett dokument som fungerar som underlag och redskap för det pedagogiska ledarskapet.

Indikatorer som beskrivs och utvärderas i de gruppvisa planerna är:

- respektfull växelverkan barn-barn, barn-vuxen, vuxen-vuxen
- hur värderingarna och barnsyn i planen för småbarnspedagogik syns i praktiken
- organisation av dagen (bl.a. smågruppsindelning) och säkerhet
- lärmiljön, hur den stöder barnets utveckling, delaktighet, lärande och lek
- mångsidig verksamhet som beaktar alla lärområden
- hur kunskap om barnens intressen används i verksamheten
- barnets delaktighet
- barnet som medlem i barngruppen, förebyggande av mobbning
- fostringsarbete med föräldrar
- mångprofessionellt samarbete
- samarbete mellan olika grupper på enheten
- Pedagogisk dokumentation, hur dokumenteras verksamheten för att dokumentation ska fungera som kontinuerlig utvärdering

småbarnspedagogikens kvalitet förbättras och utvecklas utifrån de utvecklingsbehov som identifierats. Den kontinuerliga utvärderingen av grupplanen garanterar en möjlighet till kontinuerlig självvärdering, reflektion och målmedveten utveckling av verksamheten.

Med hjälp av en mångsidig utvärdering säkerställs att barnets erfarenheter av situationen beaktas i tillräcklig mån, oberoende av vilka kriterier som används vid utvärdering av verksamheten. Barnets utvärdering kan göras exempelvis via: Min kvart, utvärdering med hjälp av bilder, portfolioutvärdering, projektutvärdering, veckomöten.

I Raseborg utvärderar barnen verksamheten via min kvart vilket innebär att varje barn intervjuas en gång i månaden gällande barnets åsikter, synpunkter och intressen. För min kvart används gemensam fastställd blankett. Vid behov används bildstöd (färdiga bilder, egna bilder från

verksamheten, bilder barnen tagit) och övrigt stödmaterial vid intervjuerna. Därtill är barnen delaktiga i uppgörande av sin portfolio och har tillgång till den egna portfolion dagligen.

6.3 Publicering av utvärderingens resultat

Utvärderingens centrala resultat för verksamhetsåret publiceras under maj månad på småbarnspedagogikens hemsida, daghemmens Pedanet sidor och daghemmens anslagstavlor samt förs till kännedom till Raseborgs bildningsnämnd.